29/10/2020

Η Μητρ. Κίτρους περί φιλοξενίας μεταναστών σε ιστορική Μονή

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος

Υποχρεωμένη να διαχωρίσει τη θέση της από όσα γράφτηκαν στον Τύπο περί δημιουργίας δομής φιλοξενίας μεταναστών σε βοηθητικά κτίρια της Ιεράς Μονής Παναγίας Πέτρας Ολύμπου αισθάνθηκε η Ιερά Μητρόπολη Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος, που εξέδωσε γι' αυτό δελτίο Τύπου, το οποίο αναφέρει τα εξής:

«Σε απάντηση των δημοσιευμάτων στον ηλεκτρονικό τύπο περί πιθανής δημιουργίας δομής φιλοξενίας στα βοηθητικά κτίρια της Ιεράς Μονής Παναγίας Πέτρας Ολύμπου η Ιερά Μητρόπολη Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος δηλώνει κατηγορηματικά την αντίθεσή της σε οποιαδήποτε τέτοια προσπάθεια ή ακόμα και πρόθεση των συναρμόδιων υπουργείων, που έχει να κάνει με τη δημιουργία δομής στην ιστορική Μονή.

Η τοπική Εκκλησία μέσω του έργου της αποδεικνύει καθημερινά έμπρακτη

αλληλεγγύη προς κάθε εμπερίστατο συνάνθρωπό μας, ανεξαρτήτως θρησκείας, χρώματος και φυλής. Η φιλοξενία των προσφύγων και μεταναστών θα πρέπει να γίνεται με όρους ανθρωπισμού, ευθύνη, οργάνωση και μέθοδο. Η επιλογή των τόπων υποδοχής δεν πρέπει να γίνεται αβασάνιστα αλλά λαμβάνοντας υπόψιν τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες κάθε περιοχής. **Η ακαταλληλότητα των συγκεκριμένων κτιρίων για την λειτουργία δομής φιλοξενίας απεδείχθη κατά το πρόσφατο παρελθόν (2016), οπότε η χρήση τους είχε ως αποτέλεσμα καταστροφές στα κτίρια (ξήλωμα σκεπών για καυσόξυλα) και κυρίως τον φρικτό θάνατο δύο παιδιών από πτώση στη στέρνα της Μονής**.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Γεώργιος από την πρώτη στιγμή αντιμετώπισε το θέμα αυτό όπως ταιριάζει στην ανθρωπιστική διάστασή του και χωρίς κανένα φοβικό σύνδρομο. Η Ιερά Μητρόπολη, όμως, δεν πρόκειται να ανεχθεί τη δημιουργία δομής στην Μονή Πέτρας Ολύμπου, που αποτελεί ένα σπουδαίο και αρχαίο θρησκευτικό μνημείο του Ελληνισμού και της Ορθοδοξίας το οποίο χρονολογείται από τον 11ο αιώνα και είναι συνδεδεμένη με την τοπική ιστορία και τις τύχες του Ελληνισμού στη Μακεδονία. Έδρα της άλλοτε Επισκοπής Πέτρας, αποτέλεσε ορμητήριο των αγωνιστών για την απελευθέρωση της Μακεδονίας και την κήρυξη της επανάστασης του Ολύμπου κατά των Τούρκων.

Η Ιερά Μητρόπολη μέσω της Ιεράς Συνόδου έχει ξεκινήσει ήδη διαδικασία επαναλειτουργίας της Ιεράς Μονής και δημιουργίας σε αυτήν Κέντρου

Πολιτιστικών και Κοινωνικών Δομών με σκοπό την απρόσκοπτη τέλεση των Ι. Ακολουθιών στον Μοναστηριακό Ναό, τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης, τον σεβασμό της πολιτιστικής κληρονομιάς και την εξασφάλιση της κοινωνικής γαλήνης στα ορεινά χωριά της περιοχής και της Πιερίας γενικότερα.

Αποτελεί πεποίθησή μας ότι όταν κάτι σχεδιάζεται ερήμην των τοπικών κοινωνιών δεν μπορεί να έχει και θετική εξέλιξη. Πολύ περισσότερο όταν σε έναν ιστορικό και εκκλησιαστικό χώρο, με τόσο βαριά κληρονομιά, επιχειρείται οποιαδήποτε παρέμβαση ερήμην της Εκκλησίας, αυτό ξεφεύγει της κοινής λογικής και προμηνύει κοινωνική αναστάτωση. Σε κάθε περίπτωση η τοπική μας Εκκλησία εργάζεται στοχευμένα και συστηματικά για τη διατήρηση της κοινωνικής γαλήνης και της ενότητας του λαού μας. Η λειτουργία δομής προσφύγων και μεταναστών στην Ιερά Μονή Πέτρας σίγουρα δεν συμβάλλει στη συγκεκριμένη αυτή κατεύθυνση και δεν σέβεται ούτε το θρησκευτικό μνημείο, ούτε την αξιοπρεπή διαβίωση συνανθρώπων μας».

Για την ιστορία…

Η επισκοπή της Πέτρας είχε μία διαρκή ιστορική παρουσία στο πέρασμα των αιώνων. Σε αυτό συνέβαλαν τα μοναστήρια της δικαιοδοσίας της, ανάμεσα στα οποία συμπεριλαμβάνεται και η ιερά μονή Πέτρας Ολύμπου.

Τα στοιχεία που έχουν έρθει στο φως της δημοσιότητας για την ίδρυσή της ποικίλουν. Υπάρχουν διάφορες εκδοχές για τον χρόνο ίδρυσής της:

α) κατά την πρώτη η μονή εμφανίζεται τον 8ο -9ο αιώνα και
β) κατά τη δεύτερη υποστηρίζεται ότι είναι κτίσμα του 1134 μ.Χ. (σύμφωνα με γραμμένη πλάκα που βρέθηκε στο καθολικό της).

γ) με βάση μία τρίτη εκδοχή η μονή ιδρύθηκε το 1151 μ.Χ. (ανακαλύφθηκε στο δάπεδο της εκκλησίας λίγο πριν από το δεσποτικό μια τετράστιχη κτητορική πλάκα Αξίζει να τονίσουμε ότι σύμφωνα με την επιγραφή η μονή φέρεται ως κτίσμα του επισκόπου Πέτρας Νικήτα και του αυτοκράτορα Κωνσταντινουπόλεως Μανουήλ Η’ Κομνηνού το 1151 μ.Χ. Την παρούσα άποψη μπορούμε να τη συμμεριστούμε εάν λάβουμε υπόψη ότι στην πρόσοψη του ναού βρέθηκε με αραβικά γράμματα η χρονολογία 1151μ.Χ.
δ) σύμφωνα με τέταρτη άποψη η μονή είναι κτίσμα της εποχής του αυτοκράτορα Ανδρονίκου Β’ του Παλαιολόγου (1238-1328) και
ε) έχει βρεθεί μια επιγραφή εγκαινίων χρονολογίας 1608 μ.Χ.

Ο αρχαίος ναός της είναι αφιερωμένος στα Εισόδια της Θεοτόκου και πανηγυρίζει στις 21 Νοεμβρίου, οπότε και γίνεται αρχιερατική Θεία Λειτουργία με την

παρουσία πιστών από την γύρω και όχι μόνο περιοχή. Η μονή είναι γνωστή στον κόσμο, όπως ήδη αναφέρθηκε , όχι μόνο ως Εισοδίων της Θεοτόκου αλλά και ως μονή Παναγίας Πέτρας Ολύμπου. Σε αυτήν φυλάσσεται η εικόνα της Υπεραγίας Θεοτόκου, η οποία εδώ και αιώνες επιτελεί θαύματα. Στη θαυματουργική της δύναμη οφείλονται θεραπείες ασθενών, δαιμονισμένων, κωφαλάλων, ενώ στα χρόνια της Τουρκοκρατίας αναφέρονται ακόμη και θεραπείες μουσουλμάνων. Πότε ακριβώς οικοδομήθηκε ο ναός δεν γνωρίζουμε. Πάντως επικρατούν δύο εκδοχές ως προς την χρονολογία κτίσης: το 1134 και το 1151. Αυτό που με βεβαιότητα γνωρίζουμε είναι ότι ο ναός επανοικοδομήθηκε το 1754 και επισκευάστηκε το 1815.

Η μονή της Πέτρας ανήκε στη δικαιοδοσία της επισκοπής Πέτρας. Τον Ιούνιο του 1896 με την κατάργηση της επισκοπής Πέτρας η μονή προστέθηκε στη δικαιοδοσία της επισκοπής Κίτρους. Έξι χρόνια αργότερα, τον Οκτώβριο του 1902, αποφασίζεται από το Οικουμενικό Πατριαρχείο η ανακήρυξη των μονών Πέτρας Ολύμπου και Κανάλων σε Πατριαρχικά Σταυροπήγια Η απόφαση ελήφθη ύστερα από αίτημα των κατοίκων της επισκοπής Κίτρους καθώς και από μία παράλληλη επιθεώρηση της κατάστασης της μονής από τον έξαρχο του Πατριαρχείου, επίσκοπο Ξανθουπόλεως Ιωάννη. Έτσι το Πατριαρχείο υλοποιεί το αίτημα των κατοίκων άμεσα , και τον Αύγουστο του 1903 εκδόθηκε το Πατριαρχικό σιγίλιο. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο διόρισε ως επόπτη των μονών

Πέτρας και Κανάλων τον επίσκοπο Κίτρους. Το μοναστήρι αριθμούσε στις αρχές του αιώνα 5 Ορθοδόξους Έλληνες και έφθασε να έχει μέχρι και 58 συνολικά μοναχούς.
Κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας όλοι οι ιεροί χώροι συμπεριλαμβανομένων και των μονών γίνονται στόχοι επιθέσεων των κατακτητών, οι οποίοι επιδίδονταν σε λεηλασίες, πυρκαγιές, καταστροφές και πολλές άλλες βαρβαρότητες, που είχαν ως στόχο την καταστροφή των ναών και την καταπίεση του ηθικού των χριστιανών.

Στη διάρκεια του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα του 1821 οι μοναχοί της μονής αγωνίστηκαν, όπως υποδηλώνει η επικοινωνία των ηγουμένων τους με μεγάλες μορφές του αγώνα, οι οποίοι ανέλαβαν να συντονίσουν τα επαναστατικά κινήματα στην περιοχή τους και να ανυψώσουν ηθικά τον λαό. Διαδραμάτισαν με τον τρόπο αυτό σημαντικό ρόλο σε διάφορες επαναστατικές περιόδους: το 1798, πριν από το 1821, το 1822, το 1854 και το 1878.

Στις 6 Απριλίου του 1822 έχουμε τον μαρτυρικό θάνατο, από τα στρατεύματα του Μεχμέτ Εμίν Πασά, του Παπαγιάννη ιερομονάχου της μονής, την ώρα που λειτουργούσε με άλλους τέσσερις ιερείς στον ιερό ναό Αγίου Γεωργίου της Νάουσας. Η επίσημη Εκκλησία τον ανακήρυξε άγιο νεομάρτυρα μαζί με όλους τους νεομάρτυρες του ολοκαυτώματος της Νάουσας που εορτάζουν την Κυριακή του Θωμά. **Ο δε Άγιος Ιωάννης τιμάται στην Ιερά Μονή της Πέτρας της Πέμπτη της Διακαινησίμου όπου και η ημέρα του μαρτυρίου του.**

Την περίοδο αυτή πέρασε από τη μονή και ο μεγάλος οπλαρχηγός του Έθνους ο Θ. Κολοκοτρώνης. Το 1827 σε σύσκεψη στη μονή Αγίου Διονυσίου στον Όλυμπο, ο ηγούμενος Σαμουήλ και ο Παπα-Κοσμάς της μονής Πέτρας μαζί με οπλαρχηγούς, κληρικούς και προκρίτους της περιοχής συνυπέγραψαν (3 Νοεμβρίου) έγγραφα απευθυνόμενα στην Κυβέρνηση, με σκοπό την απελευθέρωση των εδαφών τους.

Η μονή της Πέτρας επρόκειτο λοιπόν να λειτουργήσει και ως ορμητήριο εθνικών αγώνων. Ήταν εύλογο συνεπώς οι επιδρομείς να είχαν ως στόχο την κατάλυση των εδαφών της αλλά και τον εξισλαμισμό των Ελλήνων. Αποτέλεσμα της παραπάνω τακτικής ήταν η οργάνωση μικρών επαναστατικών ομάδων εναντίον των Τούρκων. Πληροφορίες αναφέρουν ότι το διάστημα 1827 μέχρι και το 1829 έρχονται σε επικοινωνία με τον Καποδίστρια πολλοί οπλαρχηγοί καθώς και οι ηγούμενοι των μονών Αγίου Διονυσίου και Πέτρας Ολύμπου.

Μεταξύ της 19ης Φεβρουαρίου και 3ης Μαρτίου του 1878 συγκροτείται στο Λιτόχωρο η «Προσωρινή Κυβέρνηση της Μακεδονίας». Μέλος της Κυβερνήσεως

ήταν και ο δραστήριος ιερομόναχος της μονής Πέτρας Νικηφόρος Μπουροζίκας, ο οποίος μαζί με τους άλλους αντιπροσώπους υπέγραψε το πρακτικό της συνεδρίασης. Στις αρχές του Μάρτη η μονή γίνεται το ορμητήριο της επαναστάσεως. Η Κυβέρνηση καταφεύγει στη μονή και από εκεί (4 Μαρτίου 1878) στέλνει επαναστατική προκήρυξη προς τους Μακεδόνες, αφού προηγουμένως εντός της μονής, ο Κίτρους Νικόλαος Λούσης μαζί με τον ιερέα Αθανάσιο Γεωργίου ευλόγησε το λάβαρο της επαναστάσεως.

Σε μία περίοδο που το Ελληνικό κράτος αδυνατούσε να γίνει η μεγάλη μητρόπολη που θα σκέπαζε στην αγκαλιά της το λαό, οι ιερές μονές με την πίστη στην Ορθοδοξία, την πατρίδα, τις αξίες, και με εφάμιλλη δύναμη στο θέλημα του Θεού, αντικαθιστούσαν στα μάτια του λαού το κράτος. Η μονή φάνταζε – ας μας επιτραπεί η έκφραση – σαν «η μάνα» της περιοχής. Μέσα στο πλαίσιο αυτό το μοναστήρι προσπαθούσε να ενισχύσει τα σχολεία του τόπου (το 1768 ενισχύει την σχολή του Πεζάρου, το 1902 τις ιερατικές σχολές στις μονές Βλατάδων και Ζάβορδας, και το 1909 την ιερατική σχολή Τιμίου Προδρόμου (Σκήτης) Βεροίας.

Η μονή διέθετε σημαντική περιουσία: εκτάσεις ελαιώνων, κτήματα δάσους, τροφές, αλεύρι και κλίβανο (τα οποία βρίσκονταν ανάμεσα στον Άγιο Δημήτριο και προς την κοιλάδα της Κατερίνης),καθώς και διάφορα ζώα όπως αγελάδες, πρόβατα, ημιόνους. Στη μονή υπήρχαν πολύτιμα κειμήλια, όπως μια φορητή ανάγλυφη εικόνα του Αγίου Δημητρίου, η οποία χρονολογείται στον 14ο αιώνα. Επίσης βρέθηκε ένας ξύλινος σταυρός στο τέμπλο, μία φορητή επάργυρη εικόνα των Εισοδίων της Θεοτόκου του 1851, καθώς και πολύτιμες φορητές εικόνες της περιόδου της τουρκοκρατίας (1710) και παλαιοχριστιανικά και βυζαντινά γλυπτά στους τοίχους. Πάντως η μονή κατά την πρώτη δεκαετία του 20ου αιώνα αντιμετώπιζε οικονομική δυστοκία.

Σήμερα η μορφή της μονής διαφέρει κατά πολύ από την παλιά της. Παλαιότερα η μονή περιστοιχιζόταν από περίβολο, ο οποίος ήταν λιθόκτιστος, είχε δύο ορόφους σε σχήμα τετραγώνου, με 60-70 κελιά, χωρητικότητας 300 με 500 άνδρες – μοναχούς – καθώς και σταύλους για 100 ίππους. Ο ναός, όπως και σήμερα, βρισκόταν στο κέντρο των εγκαταστάσεων. Το κτιριακό συγκρότημα της μονής δεν υπάρχει σήμερα. Σώζεται ο ναός αλλά η γενική εικόνα των εγκαταστάσεων έχει διαμορφωθεί, η γύρω έκταση έχει διαφορετική χρήση και ο περίβολος έχει μεγαλώσει.

Δυστυχώς το μοναστήρι δεν επρόκειτο να συνεχίσει το βίο του για πολύ. Στη θέση του κτίστηκε (13/22 Φεβρουαρίου 1929) αρχικά Σανατόριο και στη συνέχεια θεραπευτήριο ψυχικών νοσημάτων(1970). Σήμερα όταν το επισκέπτεται κάποιος, βλέπει στην πρόσοψη της εισόδου στο ηγουμενείο να γράφει:

΄΄θεραπευτήριο Ιεράς Μονής Πέτρας΄΄.
Στις 16 Ιουλίου 1927 και μετά τη διαγραφή του Υπουργείου Υγιεινής, Πρόνοιας και Δημόσιας Αντιλήψεως (αρ. 54006/1927), επιτροπή, που την αποτελούσε ο οικονομικός έφορος Πιερίας, ο Δασάρχης Πιερίας, καθώς και ο προϊστάμενος εποικισμού Κατερίνης, κατάσχεσε 123, τα υπάρχοντα της μονής στο όνομα του δημοσίου και προς όφελος του εκεί Σανατορίου σύμφωνα με την Υπουργική Διαταγή (41114/1927) και το Νομοθετικό Διάταγμα (8 Αυγούστου 1925) «περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως ακινήτων της μονής». Στις 13/22 Φεβρουαρίου του 1929 και με το νόμο 3929 ιδρύθηκε το Σανατόριο προβλεπόμενο από το Νομοθετικό Διάταγμα (8 Αυγούστου 1925), το οποίο όριζε ότι θα περιθάλπονται εκεί άποροι φυματικοί.

Ολόκληρη η περιουσία της παλαιάς μονής αποτέλεσε το ζωτικό φορέα του Σανατορίου. Η λειτουργία του άρχισε στις 5 Νοεμβρίου του 1939 και σταμάτησε στις 23 Μαρτίου του 1969. Τη θέση του Σανατορίου πήρε με βάση το (Β.Δ. 703/17-10-1969) το θεραπευτήριο ψυχικών παθήσεων ιεράς μονής Πέτρας Ολύμπου, με κύριο στόχο την περίθαλψη στον ψυχικό τομέα υγιεινής. Η λειτουργία του θεραπευτηρίου άρχισε το 1970.

Από το 2004 όμως έχουμε την παύση της λειτουργίας του ψυχιατρικού νοσοκομείου. Οι περιθάλποντες που νοσηλεύονταν εκεί, διασκορπίστηκαν σε διάφορα ψυχιατρικά παραρτήματα του Νομού Πιερίας. Ο χώρος έχει αφεθεί εν ελέω Θεού, και προστατεύεται από κάποιον φύλακα επί καθημερινής βάσεως.

Η μονή της Πέτρας αξιώθηκε από το Θεό να γίνει παράδειγμα προσφοράς προς το λαό σε καιρούς δύσκολους. Αυτά που προσέφερε ήταν πολλά, υλικά και πνευματικά, όχι από εξαναγκασμό, αλλά από περίσσευμα ψυχής και από διάθεση θυσίας που χαρακτηρίζει τον μοναχισμό. Εμείς μπορεί να μην ζήσαμε το μεγαλείο της, παρ’όλα αυτά διαβάζοντας την ιστορία της, τη θεωρούμε ως κάτι ξεχωριστό και πολύτιμο. Καθήκον και ιερό χρέος μας είναι να διαδώσουμε την πίστη αυτών των μοναχών, την αγάπη για την πατρίδα και την Ορθοδοξία. Το μόνο που μπορούμε να πούμε από αυτήν την θέση είναι να δηλώσουμε ότι θα τηρήσουμε την υπόσχεσή μας, διότι αυτή η κληρονομιά που μας παραχωρήθηκε πρέπει να συνεχιστεί από εκεί που σταμάτησε.

Πηγή ιστορικών στοιχείων: ΙΩΑΝΝΗ Ε. ΠΟΥΛΑΤΣΙΔΗ (Θεολόγου) “Ιερά μονή Εισοδίων της στον Όλυμπο της Πιερίας, «Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ».” Εκδόσεις της Ιεράς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος, έκδοση β΄επαυξημένη. Σελίδες 256. Κατερίνη 2012.